Betänkande EkUB 27/2026 rd─ B 5/2026 rd

Ekonomiutskottet

Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitras berättelse för 2025

INLEDNING

Remiss

Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitras berättelse för 2025 (B 5/2026 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört
- ordförande för förvaltningsrådet Mika Lintilä, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra
- överombudsman Atte Jääskeläinen, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra
- ledningsassistent Eeva Pellonperä, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Sitras roll och utveckling i enlighet med strategin från 2024

Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitras lagstadgade uppgift är att främja en stabil och balanserad utveckling i Finland, hållbar ekonomisk tillväxt och internationell konkurrenskraft. Sitra definierar sig som ett framtidshus, som betjänar hela det finländska samhället och det samhälleliga beslutsfattandet genom att förutse framtida utvecklingstrender, underlätta användningen av framtidsinformation och stärka förmågan till förändring och förnyelse. Sitra utvecklar tillsammans med aktörer inom den offentliga sektorn, företag, organisationer och läroanstalter lösningar som för Finland framåt. Fonden finansierar också innovationer, utredningar och försök. Dessutom stöder den nätverksbyggande som behövs för att genomföra och starta upp projekt.

Verksamheten grundar sig sedan 2024 på nya fokusområden och 2025 var det första hela verksamhetsåret som följde den nuvarande strategin. I enlighet med strategin är målet för verksamheten allt tydligare att påskynda en hållbar ekonomisk tillväxt i Finland. Fondens finansieringskapacitet har stärkts och finansieringen riktas särskilt till projekt som genomförs av utomstående aktörer och som främjar Finlands tillväxt och konkurrenskraft. Samtidigt har organisationen blivit betydligt mindre bland annat genom minskade uppgifter på mellannivå och inom stödfunktionerna. Utskottet anser att utvecklingen till många delar pekar i rätt riktning. Det

är också viktigt att se till att Sitras verksamhet även i fortsättningen konsekvent stöder de mål som ställts upp i lagstiftningen och organisationens strategi.

Satsningar på utnyttjande av artificiell intelligens och data

År 2025 beslutade Sitra om särskild finansiering på 50 miljoner euro för AI- och databaserade lösningar för att ta fram nya verksamhetsmodeller inom den offentliga sektorn och producera offentliga tjänster av högre kvalitet. Genom nya verksamhetsmodeller inom den offentliga sektorn strävar man också efter att underlätta företagens möjligheter att utveckla AI- och databaserade lösningar som förbättrar företagens produktivitet och konkurrenskraft. Sitra har också tagit fram ett nytt verktyg som stöd för ledare och experter. Syftet är att stärka den offentliga sektorns framsyns- och innovationsförmåga. Med hjälp av den nya AI-plattformen, Kuutio, sammanställs olika aktörers kunskap och expertis för att utgöra grunden för scenarier och påverkningskartor som avslöjar samband mellan olika fenomen.

Målet med Sitras verksamhet är att genom att utveckla produktiviteten inom den offentliga sektorn uppnå direkta produktivitetsfördelar på 500 miljoner euro senast 2030 och indirekta fördelar på upp till fem miljarder euro senast 2035. Utskottet anser att Sitras satsningar på artificiell intelligens utgör en betydande möjlighet att påskynda hållbar ekonomisk tillväxt och konkurrenskraft, i synnerhet om projekten framskrider från pilotförsök till strukturella reformer som förbättrar produktiviteten inom viktiga samhällssektorer. Utskottet anser det vara viktigt att man följer hur reformerna framskrider och att de genomförs på ett sätt som involverar medborgarna så att förtroendet för den offentliga sektorns arbetssätt även i fortsättningen hålls på en hög nivå.

Riktande av finansiering till projekt som förnyar samhället

Sitra beviljade genom sina projektutlysningar sammanlagt åtta miljoner euro i finansiering till olika projekt 2025. Utöver projekt för att förbättra produktiviteten inom den offentliga sektorn och social- och hälsovården beviljades finansiering bland annat till projekt för att utveckla det regionala FoUI-samarbetet och utnyttja naturens hälsoeffekter för att förebygga folksjukdomar. Finansieringen av verksamheten utanför Sitra ökas betydligt under de kommande åren och ligger på ungefär 25 miljoner euro per år 2027 och 2028. Dessutom anvisar Sitra under de följande fem åren 150 miljoner euro via inhemska riskkapitalfonder för att påskynda tillväxten hos inhemska tillväxtföretag och små och medelstora företag. Syftet är att underlätta företagens tillgång till riskkapital.

Utskottet anser att den valda finansieringsstrategin är motiverad. Enligt den riktas finansieringen i allt högre grad till arbete utanför Sitra, bland annat för att främja ekonomisk tillväxt, konkurrenskraft och hållbarhet. Samtidigt är det nödvändigt att säkerställa att den faktiska genomslagskraften och nyttan hos de projekt som redan beviljats finansiering följs upp på ett systematiskt sätt. På så sätt kan man säkerställa att största möjliga andel av finansieringen kanaliseras till projekt som effektivt förbättrar produktiviteten inom den offentliga sektorn och företagen.

Sitra som internationell aktör och utvärdering av verksamhetens genomslag

Vid utskottets sakkunnigutfrågning framfördes det att det är svårt att bedöma effekterna av Sitras verksamhet bland annat eftersom det inte finns några tydliga jämförelseobjekt och resultaten av verksamheten ofta syns indirekt eller först efter en lång tid. Utvärderingen av verksamhetens genomslag bygger därför främst på enkätundersökningar som mäter hur känt Sitra är och vilket anseende organisationen har. Enligt dessa har Sitras anseende utvecklats positivt den senaste tiden. I verksamhetsberättelsen konstateras det att organisationen också har fått betydligt mer synlighet i medierna. Webbplatsen har före utgången av 2026 haft fler än en miljon besökare och Sitras webbpublikationer har hittills laddats ner över 200 000 gånger i år. Sitra för också samman beslutsfattare och sakkunniga vid omkring 200 evenemang per år.

Enligt ekonomiutskottet är det avgörande för relevansen i Sitras verksamhet som ett självständigt framtidshus att man lyckas fokusera verksamheten på de mest väsentliga samhällsutmaningarna och konkret sprida resultaten av sitt arbete i samhället. Utskottet konstaterar att utvärderingen av effekterna av Sitras verksamhet bör utvecklas vidare och konkretiseras. Vidare anser utskottet att verksamhetsberättelsen varje år bör innehålla en extern bedömning av måluppfyllelsen och verksamhetens genomslag. Dessutom bör utvärderingen av verksamhetens genomslag tydligare grunda sig på synpunkter från de aktörer som verksamheten riktar sig till och som i praktiken drar nytta av Sitras arbete.

Många av de utmaningar som hör samman med Sitras uppgifter kräver internationella lösningar. Sitra satsar därför starkt på internationell verksamhet, olika partnerskap och på att bygga upp och upprätthålla omfattande nätverk. Sitra främjar bland annat projekt som syftar till att göra det möjligt att använda social- och hälsovårdsdata i Europa också över medlemsstaternas gränser. Sitra deltar också i utvecklingen av internationella demokratiinnovationer som gäller data och artificiell intelligens och som stärker medborgarnas möjligheter till delaktighet. Dessutom betonar Sitra sitt långsiktiga arbete med att utveckla och sprida de bästa lösningarna inom cirkulär ekonomi, både i Finland och internationellt. Sitra spelar också en viktig roll i genomförandet av verksamheten vid EU:s kompetenscentrum för cirkulär ekonomi. Utskottet noterar att trots Sitras starka satsningar på cirkulär ekonomi har införandet av lösningar inom området och utvecklingen av graden av cirkulär materialanvändning varit rätt långsam i Finland.

Ekonomiutskottet hänvisar till sitt tidigare betänkande EkUB 14/2025 rd och konstaterar att Sitras internationella verksamhet har stor potential, men att den fortfarande ter sig delvis ostrukturerad. Utskottet anser att man bör sträva efter att mer aktivt mäta genomslaget av Sitras internationella arbete, exempelvis genom att noggrannare följa i vilken utsträckning andra internationella aktörer faktiskt utnyttjar resultaten av verksamheten och de lösningar som tagits fram utifrån dem.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner ett ställningstagande med anledning av berättelse B 5/2026 rd.

Betänkande EkUB 27/2026 rd

Utskottets förslag till ställningstagande

Riksdagen har ingenting att anmärka med anledning av berättelsen.

Helsingfors 8.10.2026

I den avgörande behandlingen deltog

vice ordförande Pauli Aalto-Setälä saml
medlem Noora Fagerström saml
medlem Kaisa Garedew saf
medlem Lotta Hamari sd
medlem Pertti Hemmilä saml
medlem Antti Kangas saf
medlem Hilkka Kemppi cent
medlem Timo Mehtälä cent
medlem Merja Rasinkangas saf
medlem Oras Tynkkynen gröna
medlem Heikki Vestman saml
medlem Johannes Yrttiaho vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Johanna Rihto-Kekkonen.